

2522 1

KONINKLIJKE BOODSCHAP

Aan

de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Wij bieden U hiernevens ter overweging aan een ontwerp van Wet houdende regelen inzake het onttrekken van water aan de bodem door waterleidingbedrijven (Grondwaterwet Waterleidingbedrijven).

De toelichtende memorie, die het Wetsontwerp vergezelt, bevat de gronden waarop het rust.

En hiermede bevelen Wij U in Godes heilige bescherming.

Soestdijk, 31 Maart 1952.

JULIANA.

2522 2

ONTWERP VAN WET

WIJ JULIANA, BIJ DE GRATIE GODS, KONINGIN DER NEDERLANDEN, PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.
PRINSES VAN ORANJE-NASSAU, ENZ., ENZ., ENZ.

Allen, die deze zullen zien of horen lezen, saluut! doen te weten:

Alzo Wij in overweging genomen hebben, dat het wenselijk is regelen te stellen omtrent de onttrekking van water aan de bodem door waterleidingbedrijven;

Zo is het, dat Wij, de Raad van State gehoord, en met gemeen overleg der Staten-Generaal, hebben goedgevonden en verstaan, gelijk Wij goedvinden en verstaan bij deze:

HOOFDSTUK I

Algemene bepalingen

Artikel 1

Deze wet verstaat onder:

„Onze Minister”: Onze Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid;

„de Commissie”: de Commissie van deskundigen, bedoeld in artikel 3;

„inrichting”: een inrichting, die ten doel heeft ter openbare voorziening water aan de bodem te onttrekken, dat bestemd of mede bestemd is tot drinkwater voor menselijk gebruik.

Artikel 2

1. Het is verboden zonder vergunning van Onze Minister:
 - a. een inrichting tot stand te brengen;
 - b. een inrichting zodanig te wijzigen, dat het vermogen tot wateronttrekking wordt vergroot of uit de wijziging schade aan gronden of wateren van anderen kan voortvloeien;
 - c. een inrichting in werking te hebben.
2. Dit verbod geldt niet zolang het vermogen tot wateronttrekking van de gezamenlijke onttrekkingsmiddelen van een inrichting niet meer dan tien kubieke meter per uur bedraagt.

Artikel 3

1. Er is een Commissie van deskundigen, die tot taak heeft van advies te dienen met betrekking tot de toepassing van deze wet.
2. Onze Minister kan aan de Commissie opdragen, van advies te dienen met betrekking tot andere vragen betreffende het onttrekken van water aan de bodem door inrichtingen.
3. De Commissie bestaat uit ten minste vijf, door Ons op voordracht van Onze Minister benoemde leden. Een der leden wordt door Ons als Voorzitter aangewezen. Wij kunnen een secretaris benoemen.
4. Wij regelen de werkzaamheden der Commissie.
5. De Commissie brengt jaarlijks aan Onze Minister verslag uit omtrent haar werkzaamheden.

Artikel 4

1. De houder van een inrichting is verplicht de hoeveelheden water, die door middel van de inrichting aan de bodem worden onttrokken, te meten en aantekening te houden van deze metingen.

2. Onze Minister bepaalt aan welke vereisten deze meting en aantekening moeten voldoen.

3. De houder van een inrichting is verplicht de hem ter beschikking staande gegevens omtrent wateronttrekking door middel van de inrichting, zomede gegevens omtrent andere zaken en feiten, de naleving van deze wet betreffende, op door of vanwege Onze Minister gedaan verzoek te verstrekken.

Artikel 5

1. Indien Onze Minister, de Commissie gehoord, in verband met de toepassing van deze wet een onderzoek nodig oordeelt, is hij bevoegd de eigenaren en gebruikers van gronden of wateren, waar dat onderzoek wordt ingesteld, de verplichting op te leggen het verrichten van dat onderzoek, zomede het aanbrenge, het aanwezig zijn, het onderhouden, het gebruiken en het verwijderen van de voor dat onderzoek nodige middelen, te gedogen. Onze Minister draagt zorg, dat in het gebruik dier gronden of wateren niet meer stoornis wordt veroorzaakt dan redelijkerwijs nodig is voor het onderzoek.

2. Onze Minister stelt de eigenaren en gebruikers, ten minste twee weken voor de aanvang van het onderzoek, schriftelijk in kennis van de op hen gelegde verplichting.

3. Het Rijk vergoedt aan de rechthebbenden de schade, veroorzaakt door het onderzoek.

Artikel 6

Rechthebbenden ten aanzien van enig onroerend goed, waarin de stand van het water invloed ondergaat door wateronttrekking krachtens een vergunning als bedoeld in artikel 2, zijn gehouden de onttrekking te gedogen, behoudens recht op vergoeding van schade.

HOOFDSTUK II

De vergunning

Artikel 7

1. Wij bepalen bij algemene maatregel van bestuur, welke gegevens en bescheiden ten behoeve van de beoordeling van een aanvraag om vergunning worden overgelegd.

2. De aanvrager verstrekt op hem door of vanwege Onze Minister of door de Commissie gedaan verzoek de inlichtingen, welke door Onze Minister of de Commissie voor de beoordeling van de aanvraag dienstig geacht worden.

3. Indien de aanvrager of hij, die voornemens is een aanvraag in te dienen, ter verkrijging van de gegevens, bescheiden en inlichtingen, bedoeld in de leden één en twee, onderzoekingen wenst te verrichten op gronden of wateren, ten aanzien waarvan hem de nodige bevoegdheid ontbreekt, verzoekt hij Onze Minister hem in de gelegenheid te stellen die onderzoekingen te verrichten. Daarbij legt hij over een opgave van de ligging van de gronden of wateren, van de namen en woonplaatsen van de eigenaars en gebruikers daarvan, zomede van de aard der onderzoekingen, ten behoeve waarvan het gebruik dier gronden nodig is.

4. Voorzover Onze Minister, de Commissie gehoord, het verrichten van de in het vorige lid bedoelde onderzoekingen nodig oordeelt, is artikel 5, leden 1 en 2, van overeenkomstige toepassing.

5. De aanvrager vergoedt aan de rechthebbenden de schade, veroorzaakt door het onderzoek.

Artikel 8

1. De aanvraag om vergunning wordt ingediend bij Gedeputeerde Staten der provincie, waarin de plaats, waarop de aanvrager voornemens is een inrichting tot stand te brengen, dan wel de inrichting, waarop de aanvraag betrekking heeft, is gelegen.

2. Gedeputeerde Staten winnen omtrent de aanvraag het advies der Commissie in.

Artikel 9

1. Gedeputeerde Staten zenden aan Burgemeester en Wethouders van alle in hun provincie gelegen gemeenten, waarin de beoogde wateronttrekking naar hun oordeel van invloed zou kunnen zijn, een afschrift van de aanvraag, van de daarbij behorende stukken, van het in artikel 8, lid 2, bedoelde advies, zomede een kennisgeving van de tijd en plaats, van de in artikel 11, lid 1, bedoelde zitting.

Gelijke toezending geschiedt aan de Besturen der waterschappen, veenschappen en veenpolders, waar de beoogde wateronttrekking naar het oordeel van Gedeputeerde Staten van invloed zou kunnen zijn.

2. Indien naar het oordeel van Gedeputeerde Staten de invloed der beoogde wateronttrekking zich buiten het gebied hunner provincie zou kunnen uitstreken, zenden zij een afschrift van de aanvraag, van de daarbij behorende stukken en van het advies, bedoeld in artikel 8, lid 2, aan Gedeputeerde Staten der provincie of provincies, waarin de invloed der wateronttrekking kan worden verwacht.

Het bepaalde in lid 1 is van toepassing op Gedeputeerde Staten dezer provincie of provincies.

Artikel 10

1. Burgemeester en Wethouders van de in artikel 9 bedoelde gemeenten leggen een afschrift van de aanvraag, van de daarbij behorende stukken en van het advies, bedoeld in artikel 8, lid 2, zomede de kennisgeving bedoeld in artikel 9, lid 1, gedurende twee maanden ter gemeente-secretarie voor een ieder ter inzage.

2. Burgemeester en Wethouders geven van de nederlegging op kosten van de aanvrager tevoren kennis in een ter plaatse verspreid wordend nieuws- of advertentieblad, alsmede op de in hun gemeente gebruikelijke wijze.

3. Gedurende de termijn van ter inzage ligging kunnen de belanghebbenden schriftelijk bezwaren indienen tegen het verlenen van vergunning bij Burgemeester en Wethouders der gemeenten, binnen welke het onroerend goed, waarop de bezwaren betrekking hebben, is gelegen.

4. Na afloop van de in het vorige lid bedoelde termijn zenden Burgemeester en Wethouders een exemplaar van het nieuws- of advertentieblad, waarin de in lid 2 bedoelde kennisgeving is geschied, de ter inzage gelegde stukken en de ingediende bezwaarschriften, vergezeld van hun advies, onverwijld aan Gedeputeerde Staten der provincie, waarin hun gemeente is gelegen.

Artikel 11

1. In een openbare zitting, welke wordt gehouden ter secretarie van een der gemeenten, bedoeld in artikel 9, lid 1, aan te wijzen door Gedeputeerde Staten bestaat gelegenheid de ingediende bezwaren mondeling toe te lichten en overleg te plegen met de aanvrager.

2. De zitting wordt geleid door een door Gedeputeerde Staten aangewezen lid van dat College. Een door Onze Minister aangewezen deskundige, zomede een door het dagelijks bestuur aangewezen vertegenwoordiger van elke gemeente, waarin onroerende goederen zijn gelegen, met betrekking tot welke belanghebbenden bezwaren hebben ingediend, wonen de zitting bij.

3. Van het ter zitting voorgevallene wordt ten overstaan van het lid van Gedeputeerde Staten proces-verbaal opgemaakt, dat aan de aanvrager en de gehoorde personen ter medeondertekening wordt aangeboden.

4. Gedeputeerde Staten zenden zo spoedig mogelijk de bescheiden, bedoeld in artikel 10, lid 4, en in lid 3 van dit artikel, vergezeld van hun advies aan Onze Minister en delen daarbij mede, of toepassing is gegeven aan het bepaalde in artikel 9, lid 2.

Artikel 12

1. Onze Minister beslist, de Commissie gehoord.

2. Onze Minister verleent vergunning, indien het algemeen belang dit vordert.

3. De beslissing van Onze Minister wordt met redenen omkleed. Zij wordt schriftelijk medegedeeld aan de aanvrager en aan de belanghebbenden, die tijdig bezwaren hebben ingediend.

4. Bij de vergunning kunnen voorschriften worden gegeven, ter bescherming van belangen, betrokken bij de stand van het grondwater.

Artikel 13

1. De vergunning wordt schriftelijk verleend. Zij geldt zowel voor de aanvrager als voor zijn rechtverkrijgenden.

2. In de vergunning worden ten minste vermeld:

a. de naam en de woonplaats van de vergunninghouder;

b. een omschrijving van de inrichting, waarop de vergunning betrekking heeft;

c. de hoeveelheid water, die gedurende door Onze Minister te bepalen perioden ten hoogste aan de bodem mag worden onttrokken.

3. De vergunning treedt niet in werking, alvorens de beroepstermijn, bedoeld in artikel 17, lid 1, is verstreken of, indien beroep wordt ingesteld, alvorens op het beroep is beslist.

4. Onze Minister maakt een vergunning, tegen welke verlening geen tijdig beroep is ingesteld, bekend door mededeling in de *Nederlandse Staatscourant*, op kosten van de aanvrager.

Artikel 14

Indien ten tijde van de aanvraag de gevolgen der beoogde wateronttrekking onvoldoende kunnen worden beoordeeld, kan de vergunning voor een proeftijd van ten hoogste vijf jaren worden verleend. Na afloop van de duur, waarvoor deze vergunning is verleend, kunnen nieuwe vergunningen voor een proeftijd worden verleend. De gezamenlijke proeftijden mogen een duur van tien jaren niet overtreffen.

Artikel 15

1. Onze Minister is bevoegd:

a. aan een verleende vergunning nieuwe voorschriften te verbinden, dan wel de aan een vergunning verbonden voorschriften te wijzigen;

b. de aan een vergunning verbonden voorschriften geheel of gedeeltelijk in te trekken.

2. Een besluit als bedoeld in het vorige lid wordt slechts genomen, indien naar het oordeel van Onze Minister de ondervinding de noodzakelijkheid daarvan heeft aangetoond, terwijl een besluit, als bedoeld onder b van dit lid mede kan worden genomen, indien naar het oordeel van Onze Minister de bij een vergunning gegeven voorschriften overbodig zijn.

3. Onze Minister zendt een ontwerp van het besluit met een afschrift van een desbetreffend advies der Commissie aan de Colleges van Gedeputeerde Staten, die met betrekking tot de vergunning van advies hebben gediend. Gedeputeerde Staten doen deze bescheiden toekomen aan Burgemeester en Wethouders der gemeenten, en aan de besturen der waterschappen, veenschappen en veenpolders, aan wie zij de op de vergunning betrekkelijke stukken, bedoeld in artikel 9, lid 1, hebben toegezonden.

Zij doen daarbij mededeling van tijd en plaats van de openbare zitting, als bedoeld in artikel 11, lid 1.

4. Ten aanzien van een voorgenomen besluit, als bedoeld in dit artikel, is het bepaalde in de artikelen 10 en 11 van overeenkomstige toepassing, met dien verstande, dat de kosten, bedoeld in artikel 10, lid 2, ten laste komen van de vergunninghouder.

5. Onze Minister beslist, de vergunninghouder en de Commissie gehoord. De artikelen 12, lid 3, en 13 zijn op dit besluit van overeenkomstige toepassing.

Artikel 16

1. Onze Minister trekt de vergunning in, indien de vergunninghouder schriftelijk verklaart daarvan geen gebruik te zullen maken.

2. Onze Minister is bevoegd een vergunning in te trekken, indien de inrichting, waarvoor zij is verleend, gedurende vier achtereenvolgende jaren niet wordt gebruikt of een andere bestemming krijgt.

Artikel 17

1. Binnen een maand na de dag van de verzending der schriftelijke mededeling bedoeld in artikel 12, lid 3, kan bij Ons beroep worden ingesteld:

a. tegen een besluit, als bedoeld in artikel 12, lid 1 door de aanvrager en de belanghebbende, die tijdig bezwaren heeft ingediend, en op de in artikel 11 bedoelde zitting in persoon of vertegenwoordigd door een gemachtigde is verschenen;

b. tegen een besluit, als bedoeld in artikel 15, lid 1 door de vergunninghouder en de belanghebbende, die tijdig bezwaren heeft ingediend en op de in artikel 11 bedoelde zitting in persoon of vertegenwoordigd door een gemachtigde is verschenen.

2. Het beroepschrift wordt ingediend bij Onze Minister. Deze zendt bericht van ontvangst aan degene, die het beroepschrift heeft ingediend en stelt, wanneer het beroep door een ander dan de aanvrager of vergunninghouder is ingediend, deze laatsten daarvan in kennis.

3. Wij beslissen in beroep bij een met redenen omkleed besluit, de Raad van State, afdeling voor de geschillen van bestuur gehoord. Onverminderd het bepaalde in artikel 40 der Wet, houdende regeling der samenstelling en der bevoegdheid van de Raad van State, draagt Onze Minister zorg, dat dit besluit door mededeling in de *Nederlandse Staatscourant* wordt bekend gemaakt.

HOOFDSTUK III

Schadevergoeding

Artikel 18

1. Indien zulks redelijkerwijze mogelijk is wordt de schade, bedoeld in artikel 6, op kosten van de vergunninghouder ondervangen.

2. Vergoeding van de schade behoeft niet te bestaan in een geldsom. Een vergoeding in geld behoeft niet te bestaan in de betaling van een geldsom ineens.

Artikel 19

1. De rechthebbende op enig onroerend goed, die aanspraak maakt op schadevergoeding, doet hiervan bij aangetekende brief mededeling aan Onze Minister.

2. Onze Minister stelt ten spoedigste de brief in handen van de Commissie en zendt tegelijkertijd een afschrift daarvan aan de vergunninghouder. Van één en ander doet hij mededeling aan degene die aanspraak maakt op schadevergoeding.

Artikel 20

1. Voorzover de Commissie de aanspraak op schadevergoeding gegrond oordeelt, ontwerpt zij een voorstel tot ondervanging dan wel tot vergoeding van de schade.

2. De Commissie zendt bij aangetekende brief het door haar ontworpen voorstel aan degene, die aanspraak maakt op schadevergoeding en aan de vergunninghouder. Indien de aanspraak naar haar oordeel ongegrond is doet zij daarvan op overeenkomstige wijze mededeling.

Artikel 21

1. De Commissie stelt, gelijktijdig met het verzenden van het in lid 2 van het voorgaande artikel bedoelde voorstel of van de in dat lid bedoelde mededeling, de betrokkenen in de gelegenheid schriftelijk bezwaren bij haar in te dienen binnen een maand na de dagtekening der verzending. Tegelijkertijd stelt zij de betrokkenen in kennis van het tijdstip waar en de plaats, waarop zij of hun schriftelijk gemachtigden, desgewenst bijgestaan door een of meer deskundigen, mondeling hun bezwaren kunnen toelichten voor een of meer leden der Commissie.

2. Van het behandelde ter zitting, bedoeld in het voorgaande lid, wordt een proces-verbaal opgemaakt, dat aan de betrokkenen ter mede-ondertekening wordt aangeboden. De betrokkenen ontvangen hiervan binnen een maand een afschrift.

3. Indien de Commissie in het ter zitting behandelde aanleiding heeft gevonden haar oorspronkelijk voorstel te wijzigen, dan wel terug te komen op haar mededeling, dat voor schadevergoeding geen aanleiding bestaat, zendt zij haar nader voorstel gelijktijdig met het proces-verbaal aan de partijen.

4. Voorzover binnen de in lid 1 gestelde termijn geen schriftelijke bezwaren zijn ingediend, wordt het door de Commissie ontworpen voorstel geacht door de betrokkenen te zijn aanvaard. Zulks geldt eveneens voor een nader voorstel, indien binnen een maand na de dagtekening der verzending van zodanig voorstel geen der betrokkenen schriftelijk heeft medegedeeld het nader voorstel te verwerpen.

De Commissie stelt bij aangetekende brief de betrokkenen er van in kennis, indien een voorstel of nader voorstel wordt geacht door hen te zijn aanvaard.

5. Een voorstel, dat wordt geacht door de betrokkenen te zijn aanvaard, verbindt eveneens de volgende rechtverkrijgenden ten aanzien van de inrichting en van de onroerende goederen, waarop het voorstel betrekking heeft.

Artikel 22

Een rechtsvordering tot vergoeding van schade aan enig onroerend goed, als bedoeld in artikel 6, kan slechts bij de rechter aanhangig worden gemaakt, nadat toepassing is gegeven aan het bepaalde in de artikelen 19 en 20, zomede, indien de aanspraak door de Commissie niet ongegrond is verklaard, van artikel 21.

HOOFDSTUK IV

Dwang- en strafbepalingen

Artikel 23

1. In geval van overtreding van een der artikelen 2, eerste lid, 5, eerste lid, 6 en 7, vierde lid in verband met artikel 5, eerste lid, dan wel van het niet voldoen aan een bij een vergunning gegeven voorschrift, kan Onze Minister op kosten van de overtreder doen wegnemen, vernietigen, beletten, verrichten of in de vorige toestand herstellen hetgeen in strijd met die bepalingen is of wordt in stand gehouden, gemaakt, gesteld, ondernomen, nagelaten of weggenomen.

2. Onze Minister kan bij dwangbevel de ingevolge het vorige lid verschuldigde kosten invorderen. Het dwangbevel wordt op kosten van de schuldenaar bij deurwaardersexploit betekend en ten uitvoer gelegd op de wijze, bij het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering ten aanzien van vonnissen en authentieke akten voorgeschreven. Binnen dertig dagen staat verzet open door dagvaarding van de Staat. Het verzet schorst de tenuitvoerlegging.

Artikel 24

1. Overtreding van een der artikelen 2 en 4, eerste en derde lid, zomede het niet voldoen aan een bij een vergunning gegeven voorschrift wordt gestraft met hechtenis van ten hoogste één maand of geldboete van ten hoogste tweeduizend gulden.

2. De werktuigen, toestellen of andere middelen, met behulp waarvan de overtreding is gepleegd, kunnen verbeurd verklaard worden, ook indien zij de overtreder niet toebehoren.

3. De bij dit artikel strafbaar gestelde feiten zijn overtredingen.

Artikel 25

Indien een bij dit besluit strafbaar gesteld feit wordt begaan door of vanwege een rechtspersoon, wordt de strafvervolg ingesteld en de straf uitgesproken tegen hem, die tot het feit opdracht gaf of die de feitelijke leiding had bij het verboden handelen of nalaten.

Artikel 26

Met de opsporing van de bij deze wet strafbaar gestelde feiten zijn, behalve de bij artikel 141 van het Wetboek van Strafvordering aangewezen personen, belast de door Onze Minister aangewezen ambtenaren.

Artikel 27

1. De opsporingsambtenaren hebben, behoudens het bepaalde in artikel 123 van het Wetboek van Strafvordering, te allen tijde toegang tot alle inrichtingen. Zo nodig verschaffen zij zich die toegang met behulp van de sterke arm.

2. In woningen treden zij tegen de wil van de bewoner niet binnen dan vergezeld van een commissaris van politie of van de burgemeester der gemeente of voorzien van een algemene of bijzondere machtiging van de procureur-generaal bij het gerechtshof of van de officier van justitie, dan wel voorzien van een bijzondere schriftelijke last van een zijner hulpofficieren.

3. Van dit binnentreden wordt binnen tweemaal vierentwintig uur proces-verbaal opgemaakt, dat aan degene, in wiens woning is binnengetreden, binnen tweemaal vierentwintig uur in afschrift wordt medegedeeld. In het proces-verbaal wordt mede van het tijdstip van binnentreden en van het beoogde doel melding gemaakt.

4. De in lid 1 bedoelde ambtenaren zijn bevoegd zich door bepaalde door hen aan te wijzen personen te doen vergezellen. In dit geval wordt hiervan in het proces-verbaal melding gemaakt.

HOOFDSTUK V

Over onteigening in het belang van de openbare drinkwatervoorziening

Artikel 28

Aan de Ontheigeningswet wordt toegevoegd een Titel II c „over onteigening ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening.” Deze Titel bevat de volgende bepaling:

Artikel 72r

Onteigening van gronden en van zakelijke rechten, als bedoeld in artikel 4, waarvan de verkrijging is vereist ten behoeve van een inrichting, die ten doel heeft ter openbare voorziening water aan de bodem te onttrekken, dat bestemd is tot drinkwater voor menselijk gebruik, al dan niet mede bestemd tot andere doeleinden, kan geschieden uit kracht van een door Ons, de Raad van State gehoord, genomen besluit.

De bepalingen van de artikelen 62 tot en met 64 zijn te dezen van toepassing, met dien verstande dat, waar in de van toepassing verklaarde artikelen gesproken wordt van „plan van het werk” daarvoor kan worden gelezen „plan”, en dat artikel 15, tweede lid, voor zoveel betreft de vermelding van de aard en de strekking van het werk, en artikel 61 slechts in zoverre toepassing vinden, als de onteigening dient teneinde uitvoering te geven aan een werk.

HOOFDSTUK VI

Slopbepalingen

Artikel 29

1. Het bepaalde in artikel 2, eerste lid, onder c, is niet van toepassing op inrichtingen, die ten tijde van de inwerkingtreding dezer wet bestaan en krachtens op grond van de Hinderwet of van de aan die wet voorafgaande Koninklijke besluiten verleende vergunningen in normaal bedrijf zijn.

2. De in lid 1 bedoelde vergunningen behouden haar geldigheid.

Artikel 30

De Hinderwet blijft van toepassing op inrichtingen, voorzover deze anders dan tengevolge van het onttrekken van water aan de bodem, naar buiten gevaar, schade of hinder kunnen veroorzaken.

Artikel 31

Deze wet kan worden aangehaald onder de titel „Grondwaterwet Waterleidingbedrijven”.

Artikel 32

Deze wet treedt in werking met ingang van een door Ons te bepalen tijdstip.

Lasten en bevelen, dat deze in het *Staatsblad* zal worden geplaatst en dat alle Ministeriële Departementen, Autoriteiten, Colleges en Ambtenaren, wie zulks aangaat, aan de nauwkeurige uitvoering de hand zullen houden.

Gegeven

De Minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid,

De Minister van Justitie.

2522 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

§ 1. Algemeen

De toeneming van het watergebruik heeft er in de loop der jaren toe geleid, dat de aanspraken op het in de bodem aanwezige water ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening zowel als van andere belangen steeds groter zijn geworden. Conflicten tussen de verschillende belanghebbenden bij het grondwater zijn dientengevolge niet uitgebleven. Het is duidelijk, dat daarbij zich gevallen kunnen voordoen, waarin het belang van de volksgezondheid medebrengt, dat de aanspraken van de openbare drinkwatervoorziening op het grondwater het zwaarst dienen te wegen. Dit beginsel werd reeds in 1838 erkend door de wetgever, toen hij in artikel 675, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek, bepaalde:

„De eigenaar van een waterbron mag den loop der bron niet veranderen, indien dezelve aan de inwoners van eene stad, een dorp of gehucht, het voor hen noodzakelijke water verschaft.”

Tegenover deze beperking van de bevoegdheden van de gerechtigde op het water, werd zijn aanspraak op schadevergoeding gesteld in het tweede lid:

„In dat geval heeft de eigenaar aanspraak op eene door deskundigen te regelen schadeloosstelling, ten ware het gebruik des waters wettig verkregen of verjaard mocht zijn.”

Het is niet waarschijnlijk, dat dit aan de Franse Code Civil ontleende artikel in Nederland veel werd toegepast.

Dit neemt niet weg, dat de juistheid der in het artikel neergelegde beginselen thans nog kan worden erkend. Dat zij beperkt bleven tot het gebruik van natuurlijke bronnen en niet van toepassing werden verklaard ten aanzien van de onttrekking van water aan de grond met mechanische hulpmiddelen, zal wel mede hieraan dienen te worden toegeschreven, dat in de vorige eeuw weinig behoefte werd gevoeld aan een regeling van mogelijke conflicten tussen hen, die de openbare drinkwatervoorziening verzorgden, en andere gebruikers van grondwater. Centrale drinkwatervoorzieningen toch bestonden tot het einde der negentiende eeuw slechts in een beperkt aantal stedelijke gemeenten en onttrokken merendeels grondwater aan z.g. woeste gronden, althans aan gronden, buiten de eigenlijke landbouwgebieden gelegen.

De intensiteit van de exploitatie van landbouwgronden was voorts in een minder gevorderd stadium dan thans, hetgeen wellicht medebracht, dat verlaging van het grondwaterpeil minder waargenomen gevolgen had.

De toestand bleef derhalve bestaan, dat, behoudens de reeds vermelde archaische uitzondering in het Burgerlijk Wetboek, het belang der openbare drinkwatervoorziening bij de winning van grondwater geen uitdrukkelijke erkenning in 's lands wetgeving deelachtig werd.

Wanneer de eigenaren van waterleidingbedrijven dan ook niet naar

het zeer extreme middel der onteigening grijpen, is hun rechtspositie niet van een andere orde dan die van particuliere grondeigenaren. Deze laatsten slaagden er niet zelden in hun belangen zwaarder te laten wegen. Bij Koninklijk besluit van 19 Juli 1892 no. 31 besliste de Kroon naar aanleiding van een aanvraag om vergunning uit hoofde van de Hinderwet voor een stoompompinstallatie ten behoeve van een waterleidingbedrijf, dat volgens deze wet niet slechts vergunning wordt gevorderd voor de oprichting van enig stoomwerktuig afzonderlijk, maar voor de gehele inrichting, die door stoom gedreven wordt, waartoe in dit geval mede behoorden „de welpijpen en buizen” van de drinkwaterleiding, waarmede, naar de appellante vreesde, water aan zijn gronden zou worden onttrokken.

Deze beslissing is voor de openbare drinkwatervoorziening van grote betekenis geweest, aangezien praktisch alle pompinstallaties van waterleidingbedrijven behoren tot de inrichtingen, waarop de Hinderwet betrekking heeft. De Hinderwet kent niet de mogelijkheid, dat vergunning wordt verleend voor een inrichting, die schade voor anderen ten gevolge heeft, onder verplichting voor de houder der inrichting deze schade te vergoeden. Iedere schade, hoe gering ook, kan dus ten gevolge hebben, dat aan een waterleidingbedrijf vergunning tot het winnen van grondwater wordt onthouden, ook wanneer het belang der volksgezondheid een tegenovergestelde beslissing zou vereisen. Als voorbeeld van de bestaande jurisprudentie worde vermeld het Koninklijk besluit van 7 Februari 1938 no. 39, waarbij bekrachtigd werd het weigeren van vergunning aan het waterleidingbedrijf te Loosdrecht tot het plaatsen van een reservepompinstallatie, gezien de hiermede gepaard gaande mogelijkheid van toeneming van de wateronttrekking.

Ook uit hoofde van het burgerlijk recht kan onttrekking van water door een waterleidingbedrijf in gevaar worden gebracht. In zijn arresten van 18 Februari 1944 en 31 Maart 1944, van welke het eerste is gepubliceerd (N.J. 1944, no. 226), besliste de Hoge Raad, dat de gemeente 's-Gravenhage door het onttrekken van water van aan haar waterwinplaats grenzende terreinen inbreuk maakte op de eigendom van deze terreinen. Weliswaar werd in het berechte geval een oplossing gevonden, die aan de belangen van de drinkwatervoorziening geen afbreuk deed, doch er bestaat generlei waarborg, dat in een volgend geval de benadeelde grondeigenaar genoeg zal nemen met een andere oplossing dan staking der onrechtmatige wateronttrekking. De rechtspositie van de openbare drinkwatervoorziening is ook hierdoor wankel.

Het waren deze omstandigheden, die er toe leidden, dat reeds zeer geruime tijd naar een meer bevredigende wettelijke regeling werd gestreefd. Daarbij kwam, dat niet slechts de onttrekking van water aan de bodem ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening problemen opleverde, doch ook de wateronttrekking ten behoeve van industrie en landbouw. Er zou daarom in een maatschappelijke behoefte worden voorzien, wanneer een algemene wettelijke regeling van de onttrekking van water aan de bodem tot stand zou komen en daarbij mede de positie der waterleidingbedrijven met inachtneming van het belang der volksgezondheid zou worden geregeld. Zoals uit het hierna volgend historisch overzicht moge blijken, is de voorbereiding van een algemene wettelijke regeling van wateronttrekking aan de bodem een aangelegenheid, die vanwege haar vele facetten een zeer grondige studie en dientengevolge een langdurige voorbereiding vereist. Daar het belang van de volksgezondheid aan de positie der waterleidingbedrijven een bijzonder karakter verleent, is het wenselijk, dat reeds thans een wettelijke regeling in zake de wateronttrekking aan de bodem ten behoeve van de openbare drinkwatervoorziening tot stand komt. Het tot stand brengen van een algemene regeling met betrekking tot wateronttrekking aan de bodem heeft niet die mate van urgentie en zal nog geruime tijd van voorbereiding vereisen. De wens om tot een regeling te geraken in zake de wateronttrekking aan de bodem door drinkwaterleidingen werd voor het eerst ter sprake gebracht in een in 1901 door de Directie der Nederlandse Heidemaatschappij aan de Minister van Binnenlandse Zaken uitgebracht rapport. Het behelste de opmerkelijke conclusie, dat op grond van de Hinderwet geen voorwaarden kunnen worden gesteld ter voorkoming van schade door wateronttrekking, toegebracht aan de bodemcultuur en de watervoorziening van eigenaren van naburige gronden. Hieraan werd het verzoek om een wettelijke regeling verbonden. Zoals sindsdien gebleken is, heeft de jurisprudentie in zake de Hinderwet zich in andere richting ontwikkeld dan werd verondersteld in genoemd rapport.

Ingevolge een desbetreffende opdracht van de Minister van Binnenlandse Zaken dd. 14 Januari 1911 diende de toenmalige (in 1910 ingestelde) Staatscommissie voor Drinkwatervoorziening op 1 Augustus 1911 een rapport in, waarin de basis werd aangegeven voor een wetsvoorstel tot regeling van de wateronttrekking aan de bodem.

De Minister voornoemd zond daarna op 4 Juli 1912 een vooront-